

A főhomlokzat alakjai

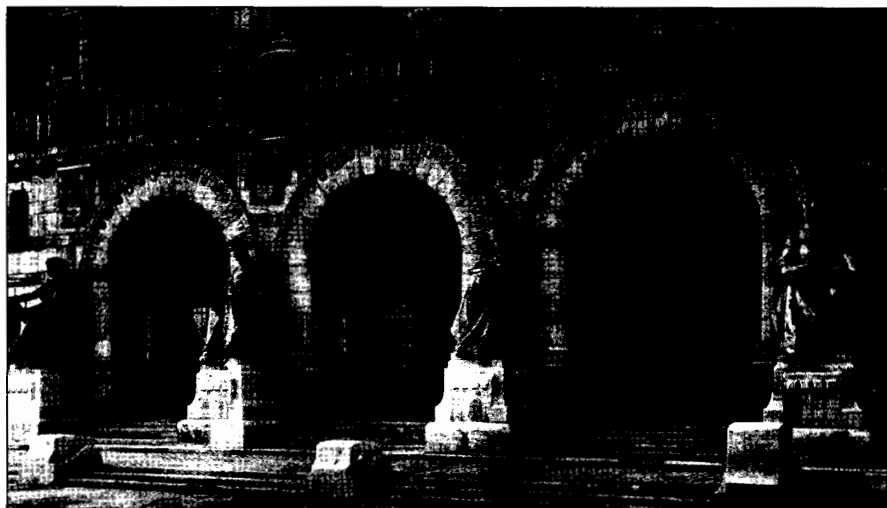
A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem – tekintettel alapításának 225 éves és a történelmi campus 100 éves évfordulójára – az idei esztendőt ünnepi tanévvé nyilvánította. Az ünnepi év egyik kiemelkedő eseménye a K. épület előtt egykor állt négy allegorikus szobor újrafelállítása volt szeptember 3-án.

A Műegyetem Központi épületét Hauszmann Alajos építész tervezte. A homlokzat-képzéskor kifejezésre kívánta juttatni az épület tanintézményi jellegét, de ugyanakkor arra törekedett, hogy épülete „olyan emlékszerű alkotás legyen, mely hazánk jelenkori építőművészetének fejlettségét is méltóan dokumentálja”. Az épület Duna-parti bejáratánál négy ülő női kőszobor emelte a homlokzat ünnepélyességét, melyeket Senyei Károly szobrászművész mintái szerint kőből faragtak kétszeres életnagyságban.

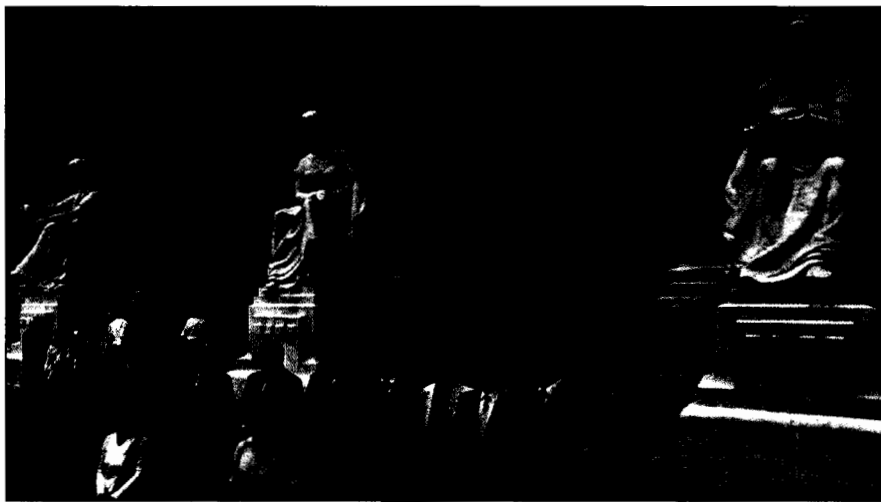
Senyei Károly a neobarokk szobrászat ismert képviselője volt. Főleg épületszobrászati munkái kiemelkedőek. Senyei

Károly és Hauszmann Alajos először a New York-palotánál dolgozott együtt, de közös munkáik közé tartozott az Igazságügyi palota, a budai Várpalotához készített allegorikus kompozíciók, Mária Teré-

zia, Ferenc József és Erzsébet királyné carrarai márvány mellszobra és a „Halászó gyermekek” kútja. Közreműködött még a Vigadó-kioszk díszítőszobrainak elkészítésében és az ő munkái az Árpád-házi Szent Erzsébetet ábrázoló carrarai márvány szobor a Szent István-bazilika belsejében, a Szent István-mellszobor a főkapu fölött, a Zeneakadémia kapuzatának kariatidái, I. István és II. Endre alakjai a Millenniumi Emlékművön, valamint a műegyetemi nőalakok. Ez utóbbi volt Hauszmann és

FOTÓK: BME

Senyei utolsó közös munkája. A négy nőalak a technikai tudományokat ábrázolta, vagyis az egyetem akkori négy karát, korabeli szóhasználattal, „szakosztályát” (a mérnöki, az építészeti, a gépészmérnöki és a vegyészmérnöki szakosztályokat). A főhomlokzat szerves részét képező allegorikus alakok 1909-re készültek el és Senyei Károly épületplasztikai munkásságának csúcspontját is jelentették.

A szobrok a II. világháború alatt megsemmisültek, s ezeket az egyetem a fellelhető fotók és dokumentációk alapján vállalati adományok révén, a Magyar Képzőművészeti Egyetemmel közös kutatási program eredményeképpen állítja vissza.

A 3,3 m magas szobrok egyenként több mint 5 tonna súlyúak, elkészítésük egy évet vett igénybe.

lyettesi székbe. Farkas György elméleti ember lévén, évekig az alumíniumkohók kádijainak statikai problémáját igyekezett megoldani. Az Inotai Alumíniumkohó kádjai ugyanis rejtélyes okok miatt rövid használat után sorozatban „kihasasodtak” és használhatatlanná váltak. Állandó cseréjük többmillió kárt okozott. Ő volt közöttünk az első, aki ennek érdekében olyan mátrixot állított fel, amit csak számítógéppel lehetett megoldani. Ennek is nekiugrott és talán az elsők között dolgozott a szobányi nagyságú URAL számítógéppel. Akkor, amikor a mérnökök még semmit sem tudtak az új „csodafegyverről”, ő már a családi-baráti összejöveteleken sem tudott másról beszélni, mint a 2-es számrendszeréről. Számítástechnikai ismeretei révén végül az Alu. Tröszt közgazdasági osztályán kötött ki mint mérnök-közgazdász.

Magamról csak annyit, hogy az ALUTERV-ben önálló magasépítési fejlesztési főosztályt hoztam létre. Épületek szerkezetfejlesztését végeztem 14 évig, majd a szerkezetgyártó iparba felső vezetői beosztásba kerültem. Ezekről számos naplójegyzetet készítettem.

Az alumíniumiparban tehát hárman, háromféle életutat jártunk be. Tervezéssel-fejlesztéssel indultunk, mindhárman egy darabig – ha más területen is, de – ezzel folytattuk, majd útjaink teljesen szétváltak. Az egyik a tervezést vezetőként ugyanott folytatta, a másik mérnök-közgazdász, a harmadik a kivitelező gyáripárban vezetőként ment nyugdíjba.

Az előregyártók útját is érdemes végigkísérni. Mindhárman fejlesztőként indultak. Csuha Pál ipari vezető lett és sajnos túl korán meghalt, Papp László közben ipari vezető, majd az ÉTI-ben tudományos osztályvezető, vagyis ismét fejlesztő lett. Bodó is az ÉTI-ben kötött ki, tehát lényegében tudományos munkatárs maradt. Egyedül életük nagy részében ők sem maradtak, legalább ketten mindig együtt dolgoztak.

Még nem beszéltem a hetedikről, Galambos Árpádról, aki kivétel volt, mert vállalta a magányos farkas szerepét. Egyedül ment el a Gárdonyi Állami Gazdaságba, ahol mezőgazdasági gépek fejlesztésével foglalkozott. A fejlesztés szeretetét, készségét első munkahelyéből ő is magával vitte.

II.

A múltkorában beszélgettem a sokak által ismert *Kajtár Lajossal*, az ÉTE Kivitelezési Szakosztályának vezetőjével: mi egy mérnök „szabályos”, vagy kívánatos életútja. A műszaki közvélemény szerint célszerű kivitelezéssel kezdeni pályánkat, hogy a szakma alapjait elsajátítsuk, majd jöhet a tervezés, mert az előbbi birtokában nem gúnyolják már ki terveinket a kivitelezők, akik dolgoznak velem. A tervezést követheti az épületszerkezetek fejlesztése, vagy oktatása, mert a korszerűen

kifejlesztett épületszerkezeteket már nem becsmérik le, hanem alkalmazzák a tervezők. Az a kivitelező fiatal mérnök, aki nem kíván tervező lenni, megcélozhatja saját területének magasabb fokozatait is: lehet építés-, majd fő-építésvezető, később pedig az építési vállalkozás főmérnöke, műszaki vezetője. Végül célszerű a tanácsadó mérnökök renoméját növelni, mert aki végigjárta az előbbieket összes stációját, az már bodor tanácsokat nem fog adni, csak megfontoltakat.

De a bölcs tanácsadó úgy jár el, mint *Verő Imre* mérnök a VIZITERV-nél, aki kiírta szobája falára: kis tanács 100 Ft, nagy tanács 1000 Ft, ötezerért nem szólok bele.

Kajtár a kívánatos életutat járta be: kivitelezéssel kezdte édesapja üzemében, majd ugyanott tervezett, később fejlesztett, végül főmérnökként vezetett, majd az ÉVM-ben irányítással és szervezéssel foglalkozott.

Másik beszélgetőpartnerem *Diószeghy Miklós*, is kivitelezéssel kezdte a 43-as ÁÉV-nél, majd az ÉVM Műszaki Fejlesztési Főosztályán dolgozott, később a BVM-nél „igazi” tervező-fejlesztő lett. Végül az ÉMI-ből mint tudományos osztályvezető ment nyugdíjba. Ez az életút is majdnem szabályos.

Kétségtől a szakma alapjait, ABC-jét a gyakorlatban, a kivitelezésben lehet legjobban elsajátítani. Aki ezt a szabályt átlépi, számolnia kell az olyan esetekkel, mint ami azzal a minisztériumi „ejtőernyőssel” történt, akit lehelyeztek magasabb beosztásba egy ismert lakatosipari vállalathoz. Az illető bemutatkozásakor kérkedve hangzott, hogy jól ismeri ezt az iparágat. Erre egyik régi szakember megkérdezte tőle:

– Főnök, az ajtó, amin bejött „jobbos” vagy „balos”?

– Én a gazdasági vezetésben nem szeretném figyelembe venni a magam és mások világnézeti felfogását! – mondta határozottan az újdonsült igazgató. A cégnél aztán futótűzként terjedt el, hogy az ajtók eme fontos műszaki jellemzőjéről az új igazgató mit sem hallott, pedig ezt még a segédmunkásoknak is tudnia kell.

Más vélemények szerint az ember 30 éves koráig tanuljon, 40 éves koráig alkosson, 50 éves koráig vezessen, e fölött pedig legyen tanácsadó. Ha jól belegondolunk, ez egy jól hangzó, de felületes megállapítás, mert manapság nem csak a papnak kell holtig tanulnia, hanem sokkal inkább a mérnöknek. Például az építőiparban szinte naponta jelennek meg új anyagok, EU-szabványok és eljárások, és aki ezeket nem „tanulja” meg, biztos elmarad a követelményektől. Ez az írás sem kaphatna nyomdafestéket, ha nem vállaltam volna 75 éves koromban, hogy megtanulom a számítógépet kezelni és használni. Az M0-ás körgyűrű északi, Megyeri-hídjának főtervezője, *Hunyadi Mátyás* is most „alkot”, pedig a fenti „előírás” szerint már évek óta tanácsadónak kellene lennie. Ha mindenki tanácsadó lenne 50 év

felett, már csak maguknak adhatnának tanácsot az emberek. (Rám férne bizony elég gyakran).

Az egyetemeken a szokásos, vagy javasolt életutat a legkevésbé sem tartják be. Ott kezdődik a baj, amikor egy professzor meghívja demonstrátornak legjobb (legokosabb, legszorgalmasabb) hallgatóját. A demonstrátor (aki nem biztos, hogy a letehetségesebb mérnök) ott marad tanáregédnek, majd ott ragad adjunktusnak. Ha már idáig eljutott, kár volna az egyetemet otthagyni addig, amíg a docensi kinevezés meg nem érkezik. Egy docenst pedig rendszerint csak az mentené meg a professzor kinevezés előtt, ha képtelen volna egy tudományos fokozatot letenni. Ezután már csak az „emeritus” jelzöt kell kiérdemelni, de az ügyis eljön magától.

Itt tehát kimaradt a kivitelezői és a tervezői gyakorlat. Véleményem szerint „meglátszik” azokon a profokon, akik a gyakorlati életből kerültek katedrára. Akik mögött alkotások, megtervezett hidak, épületek, víztornyok, utak, vasutak, vízierőművek adják meg a tekintélyt, a szakmai tudást és elismerést. Rájuk nem érvényes az az ironikus mondás: aki tudja csinálja, aki nem, az tanítja.

A mai generáció *Petcz Samut* már nem arról ismeri, hogy jelentős építész professzor volt, hanem arról, hogy ő tervezte a Várház körüti Nagycsarnokot és a Szilágyi Dezső téri református templomot. *Mihailich Győző* sem csupán előadásaival bizonyította be, hogy a vasbeton egy új, megbízható építőanyag, hanem azzal, hogy 32 éves korában megtervezte ebből az anyagból többek között a temesvári Liget úti hidat. Később sem hagyta abba a tervezést (pl. csepeli gabonátároló, újpesti víztorony, budapesti Szabó J. utcai autóbuszgarázs), pedig megtehetette volna.

A „hetek” pályafutása egyáltalán nem volt szabályos, mondhatnám a kívánatoshoz képest fordított volt. Mindnyájan fejlesztéssel kezdtük, majd tervezéssel, vezetéssel, tudományos munkával folytattuk. Ezt azonban nem mi határoztuk meg, hanem az élet, a körülmények hozták magukkal. Ma már úgy gondolom, hogy egy mérnök helyes életútját nem lehet beskatulyázni, előre meghatározni. A mi példánk (és feltehetően a többségé is) azt mutatja, hogy nem a sorrend, hanem az eltökéltség, mérnöki ambíció, gondolkodási készség és nem utolsósorban a rátermettség, a tehetség határozza meg, hogy ki, hol, milyen munkakörben és beosztásban tudja eredményesen feladatát elvégezni.

Mindezek a Kerepesi temető árnyas fái alatt jutottak eszembe, amikor Papp Laci kollégám temetéséről hazafelé ballagtunk. Életútja a közvélemény szerinti elvárthoz képest fordított volt, eredményességében azonban nagyon is szabályos. Ha márványtábla nem is kerül nagyváradi szülőházának falára, sőt még fejfára sem fogják felírni nevét, legyen ez az írás megemlékezés egy gondolkodó mérnökről.

Dr. Seregi György